Програмові вимоги до державного іспиту з теоретико-методичних основ фізичної культури

1. Система фізичного виховання у Стародавній Греції.
2. Соціально-політичне значення Олімпійських ігрищ.
3. Особливості розвитку фізичної культури і спорту у Стародавньому Римі.
4. Народна фізична культура в період Київської Русі.
5. Система військово-фізичного виховання на Запорізькій Січі.
6. Виникнення та розвиток Сокольської гімнастичної системи.
7. Заснування та діяльність гімнастичних товариств «Сокіл» і «Січ».
8. Іван Боберський – батько української фізичної культури.
9. Розвиток Міжнародного олімпійського руху.
10. Олімпійський рух в Україні.
11. Характеристика основних завдань системи фізичної культури: освітні, виховні,оздоровчі.
12. Основні принципи фізичної культури.
13. Характеристика основних і допоміжних засобів фізичної культури.
14. Фізичні вправи – основний засіб фізичної культури, їхній зміст і форма.
15. Класифікація фізичних вправ.
16. Поняття про техніку рухових дій, її компоненти: основа і деталі техніки.
17. Методика навчання рухових дій, етапи навчання.
18. Фізичні навантаження і відпочинок, їхні різновиди.
19. Загальна характеристика методів фізичної культури (специфічні і неспецифічні).
20. Методи навчання руховим діям в цілому, їх характеристика.
21. Методи навчання руховим діям по частинам.
22. Методи розвитку фізичних якостей строгої регламентації.
23. Методи розвитку фізичних якостей часткової регламентації.
24. Методи наочного впливу у фізичній культурі.
25. Поняття „фізичні якості”, їхня класифікація та характеристика.
26. Поняття „м’язова сила”, вікова динаміка, методика розвитку, критерії оцінювання.
27. Поняття „швидкісні здібності”, вікова динаміка, методика розвитку, критерії оцінювання.
28. Поняття „гнучкість”, вікова динаміка, методика розвитку, критерії оцінювання.
29. Поняття „спритність”, методика розвитку, критерії оцінювання.
30. Поняття „витривалість”, вікова динаміка, методика розвитку, критерії оцінювання.
31. Фізична культура в концепції Нової української школи.
32. Характеристика програми фізичної культури Нової української школи.
33. Характерні риси, типи, види уроку фізичної культури, його структура.
34. Основні вимоги до уроку, методика їх реалізації в розрізі Нової української школи.
35. Особливості методики проведення підготовчої, основної і заключної частини уроку.
36. Поняття про щільність уроку, її різновиди.
37. Підготовка вчителя до уроку (попередня, безпосередня).
38. Особливості змісту і методики проведення уроків фізичної культури з учнями молодшого шкільного віку.
39. Особливості змісту і методики проведення уроків фізичної культури в середніх класах.
40. Особливості змісту і методики проведення уроків фізичної культури в старших класах.
41. Дозування навантаження на уроках фізичної культури.
42. Сутність диференційованого фізичного виховання школярів.
43. Критерії оцінювання знань, умінь і практичних навиків на уроках фізичної культури.
44. Планування навчальної та позакласної роботи в школі.
45. Технологія розробки конспекту уроку з фізичної культури.
46. Педагогічний контроль, його різновиди, часові параметри контролю.
47. Методика залучення школярів до самостійних занять фізичними вправами.
48. Фізична культура дітей у сім’ї, форми роботи учителя фізичної культури з батьками.
49. Особливості фізичного виховання школярів за місцем проживання.
50. Особливості фізичного виховання у дитячих і молодіжних громадських організаціях.
51. Фізична культура в дошкільних закладах освіти.

52. Фізична культура у позашкільних закладах освіти.
53. Особливості методики фізичної культури дітей у літніх таборах відпочинку.
54. Суть поняття «учитель фізичної культури», його соціальна роль, завдання.
55. Основні функції учителя фізичної культури їх характеристика
56. Педагогічні здібності вчителя фізичної культури і їх характеристика
57. Загальна характеристика педагогічної техніки вчителя ФК
58. Вербальна комунікація у професійній діяльності вчителя ФК
59. Невербальна комунікація у професійній діяльності вчителя ФК
60. Основні стилі педагогічного спілкування вчителя ФК та їх характеристика
61. Педагогічний такт як прояв стилю спілкування вчителя ФК.
62. Бар'єри педагогічного спілкування вчителя ФК
63. Педагогічний конфлікт у професійній діяльності вчителя ФК, його риси
64. Види шкільних конфліктів, їх характеристика
65. Стилі поведінки вчителя ФК у конфліктній ситуації
66. Основні методи вирішення педагогічних конфліктів
67. Адаптація вчителя ФК до педагогічного колективу
68. Адаптація вчителя фізичної культури до учнівського колективу
69. Характеристика педагогічних методів навчання за джерелом знань: словесні методи
70. Класифікація педагогічних методів навчання за характером пізнавальної діяльності
71. Умови та етапи формування моральної поведінки учнів засобами ФК
72. Формування почуття обов'язку, відповідальності школярів засобами ФК
73. Дидактичні принципи в системі фізичної культури (характеристика принципів свідомості та активності, наочності, доступності та індивідуалізації)
74. Дидактичні принципи в системі фізичної культури (характеристика принципів систематичності, послідовності, міцності навчання)
75. Способи виховання дисциплінованості і виправлення недисциплінованості учнів засобами фізичної культури. Причини недисциплінованості учнів на уроках ФК.
76. Характеристика організаційних форм педагогічного процесу з фізичної культури
77. Інтерес до фізичної культури; види активності та фактори, що обумовлюють активність учнів на уроці фізичної культури, їх характеристика.
78. Задоволеність учнів уроками фізичної культури і фактори, що її визначають
79. Оптимальна завантаженість учнів на уроці фізичної культури
80. Мотивація як компонент структури навчальної діяльності.
81. Основні гігієнічні принципи фізичного виховання.
82. Фізичне виховання і здоров'я. Методи оцінки здоров'я.
83. Фізичний розвиток як показник здоров'я дітей і підлітків. Ознаки фізичного розвитку, їхня характеристика, оцінювання.
84. Методи оцінки фізичного розвитку школярів: метод сигмальних відхилень, методшкал регресії, біологічний метод.
85. Методи оцінки фізичного розвитку школярів: комплексний і центильний методи .
86. Порушення постави у школярів, їх види, причини, профілактика.
87. Плоскостопість у школярів, її причини та профілактика.
88. Взаємозв'язок фізичного розвитку, фізичної працездатності, фізичного виховання і здоров'я школярів.
89. Гігієнічне забезпечення фізичного виховання в школі.
90. Сенситивні періоди розвитку рухових якостей школярів.
91. Поділ дітей і підлітків на групи здоров'я і групи для занять фізичними вправами.
92. Урок фізичної культури як біоритмологічний фактор корекції тижневої динаміки працездатності школярів.
93. Основні гігієнічні аспекти формування здорового способу життя у школярів.
94. Гігієнічні вимоги до організації уроку фізичної культури.
95. Загальна і моторна щільність уроку ФК як показники достатності фізичних навантажень. Фізіологічна крива фізичних навантажень, її практичне значення.
96. Гігієнічне нормування рухової активності школярів.
97. Гіпокінезія, її причини та вплив на організм дітей і підлітків.
98. Методи дослідження і оцінки рухової активності школярів.

99. Гігієнічне нормування фізичного навантаження в оздоровчому тренуванні.
100. Загартування, специфічні і неспецифічні ефекти загартування. Основні гігієнічні принципи загартування.
101. Загартування повітрям, водою та сонцем. Загартування у спортивній практиці.
102. Гігієнічні основи раціонального харчування школярів при заняттях фізичної культури.
103. Гігієнічне значення вітамінів у харчовому раціоні школяра, що займається займається фізичною культурою.
104. Гігієнічне значення мінеральних речовин у харчовому раціоні школяра, що займається займається фізичною культурою.
105. Водний баланс школяра при заняттях спортом.
106. Основні гігієнічні вимоги до розташування, орієнтації і планування спортивнихспоруд.
107. Основні гігієнічні вимоги до освітлення, опалення і вентиляції спортивних споруд.
108. Основні гігієнічні вимоги до спортивно-оздоровчих споруд, відкритих водойм та штучних басейнів.
109. Основні гігієнічні вимоги до спортивно-оздоровчих споруд.
110. Основні гігієнічні вимоги до спортивного інвентарю, обладнання і покриття підлоги.
111. Спортивні споруди в дошкільних освітніх закладах.
112. Спортивні споруди в закладах загальної середньої освіти.
113. Вимоги до відкритих та критих споруд у закладах загальної середньої освіти.
114. Характеристика основної спортивної споруди.
115. Характеристика бігових доріжок.
116. Характеристика секторів для стрибків, для штовхань та метань.
117. Вимоги до футбольних полів.
118. Покриття спортивних споруд, штучні покриття.
119. Характеристика комплексних майданчиків, „Стежок здоров'я".
120. Класифікація спортивних споруд.
121. Види спортивно-оздоровчого туризму.
122. Розподіл обов'язків в туристичній групі.
123. Основні вимоги до групового спорядження.
124. Вимоги до особистого спорядження.
125. Підготовка та проведення туристичних походів.
126. Формування туристичної групи.
127. Спеціальне спорядження для водного туризму.
128. Спеціальне спорядження для лижного туризму.
129. Спеціальне спорядження для пішохідного туризму.
130. Основні вимоги до організації привалів та нічлігів.
131. Безпека при проходженні маршруту.
132. Туристичні зльоти і змагання.
133. Організація харчування в походах.
134. Основні форми туристично-краєзнавчої роботи в школі.
135. Загальна характеристика психофізичних порушень у дітей.
136. Психологічні особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
137. Урахування в процесі навчання індивідуальних особливостей учнів з особливими освітніми потребами.
138. Курикулум (навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти): визначення та складові.
139. Реалізація курикулуму в навчальному процесі фізичної культури.
140. Принципи інклюзивної освіти у фізичній культурі.
141. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.
142. Мета і завдання інклюзивної освіти у фізичній культурі.
143. Переваги та перешкоди інклюзії у фізичній культурі.
144. Умови ефективності інклюзивної освіти у фізичній культурі.
145. Порядок організації інклюзивних закладів.

146. Концепція Нової української школи.
147. Охарактеризуйте новітні варіативні модулі програми фізичної культури нової української школи (три на вибір).
148. Основні компетенції вчителя фізичної культури.
149. Що собою являє професійний стандарт «вчителя закладу загальної середньої освіти».

Практичні завдання

1. Розробити комплекс вправ ранкової гімнастики для учнів середнього шкільного віку.
2. Розробити комплекс вправ для розвитку сили.
3. Розробити комплекс вправ для розвитку швидкості.
4. Розробити комплекс вправ для розвитку гнучкості.
5. Розробити комплекс вправ для розвитку витривалості.
6. Розробити комплекс вправ для розвитку спритності.
7. Розробити руханкові хвилинки для учнів молодшого шкільного віку.
8. Підібрати підвідні вправи для навчання технічного елементу «Стрибок у довжину з розбігу» модуль «Легка атлетика».
9. Підібрати підвідні вправи для навчання технічного елементу «Кидок м'яча в корзину з подвійного кроку» модуль «Баскетбол».
10. Підібрати підвідні вправи для навчання технічного елементу «Верхня передача м'яча» модуль «Волейбол».
11. Підібрати підвідні вправи для навчання технічного елементу «Виконання удару по воротах» модуль «Футбол».
12. Підібрати рухливі ігри середньої інтенсивності для учнів середніх класів.
13. Підібрати рухливі ігри для учнів молодшого шкільного віку.
14. Підібрати рухливі ігри для розвитку швидкості.
15. Змоделюйте підготовчу частину уроку для учнів середнього шкільного віку.

Ситуація 1

Знайомство з навчальною документацією вчителів фізичної культури свідчить про те, що значна їх частина формулює завдання на урок таким чином:

1. Стрибок у висоту способом «переступання».
2. Низький старт.
3. Крос та ін.

На уроці фізичної культури присутній завуч школи. Аналізуючи урок, він констатує, що діти погано виконують стрибок у висоту. Вчитель пояснює, що це другий урок з цієї теми, і діти не встигли засвоїти.

Які вимоги до формування освітніх завдань висуваються до уроку фізичної культури? Як слід було б сформулювати завдання в такому випадку?

Ситуація 2

Вчитель проводить урок фізичної культури в 7 класі. Одне із завдань, що заплановане на урок, сформульовано так: «Закріпити техніку виконання стрибка у висоту способом «переступання». Планка піднята на висоту 80 см. Більшість учнів без особливих зусиль перестрибують планку і після 3-4 спроб їхні активність значно зменшується.

Який принцип навчання порушено, як активізувати діяльність учнів у такому випадку? Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 3

Відомо, що навчальний процес з фізичного виховання необхідно планувати так, щоб в достатній мірі узгодити вирішення освітніх завдань із розвитком фізичних якостей. Згідно з програмою, у 8 класі вивчається стійка на голові і руках. Виконання цієї вправи потребує значних м'язових зусиль і незвичного положення тіла. Вчитель констатує, що значна частина дітей за 5-6 уроків не змогла виконати цю вправу і заслуговує незадовільної оцінки.

Які організаційно-методичні прорахунки допустив вчитель у навчальному процесі у зв'язку з вивченням такої вправи? Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 4

Згідно календаря спортивно-масових заходів, ви проводите змагання з баскетболу на першість школи. Всі восьмі класи подали заявки для участі в змаганнях, але у перший день змагань прийшов капітан 8-а класу і повідомив, що учасники його команди відмовилися брати участь у змаганнях.

Як ви поставитесь до цього повідомлення і яку оцінку дасте такому вчинку? Якими якостями та вміннями повинен володіти вчитель, спілкуючись у цій ситуації?

Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 5

У школі традиційною стала така організація діяльності на уроці, коли вчитель розбиває клас на декілька груп (відділень), передбачаючи підвищену моторну щільність уроку. При цьому деякі вчителі часто перебігають від однієї групи до іншої, наспіх показуючи необхідну вправу. В кінці заняття стає очевидним, що ні одне заплановане завдання не вирішене.

Які організаційно-методичні вказівки та рекомендації ви можете дати в такому випадку?

Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 6

Після встановлення перших контактів з учителем, учень у більшості випадків стає відвертішим, працює більш свідомо, у нього з'являється довіра до вчителя. Ви вперше починаєте працювати в 7 класі.

Які засоби, методи, форми встановлення індивідуальних контактів ви будете застосовувати на уроці фізичної культури, у процесі позакласної та позашкільної роботи?

Ситуація 7

В 10 класі навчається учень, який показує високі спортивні результати, але за загальноосвітні дисципліни отримує «задовільно». У складі збірної команди з дозволу дирекції він виїхав на змагання до іншого міста. Вчителька математики, зустрівши вчителя фізичної культури в учительській, підвищеним тоном попередила: «Я вашому спортсмену поставлю «2» . Після змагань учень на уроці математики отримав «2». При зустрічі з учителем фізичної культури учень з обуренням назвав прізвисько вчительки математики і сказав, що оцінка виставлена несправедливо.

Як ви сподіваєтесь вирішити цю ситуацію? Зробіть коментар.

Ситуація 8

Одним із завдань уроку фізичної культури є закріплення елементів техніки баскетболу. Вчитель проводить двосторонню гру в баскетбол. Гравець команди, яка програє, допустив порушення правил гри, але в азарті не помітив цього. Вчитель подав свисток і зупинив гру. Учень, що порушив правила, і учасники його команди почали виражати незадоволення рішенням судді і відмовлятися від продовження гри.

Вирішити поставлене завдання на уроці вчителю не вдалося. Який вихід із такої ситуації ви пропонуєте? Доведіть спрямованість ваших дій.

Ситуація 9

Відомо, що для продуктивної діяльності на уроці фізичної культури важливе значення має організований і чіткий його початок. З першої хвилини необхідно створити в класі робочу атмосферу. Діти прийшли на урок фізичної культури після уроку математики, на якому вони писали діагностичну роботу. Зрозуміло, що вони збуджені, багато розмовляють, сперечаються. Вчитель пояснює завдання уроку, але більшість учнів неуважні, він робить зауваження кільком учням, але це не допомагає. Як ви організуєте початок уроку в такому випадку?

Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 10

Вчитель проводить урок у 7 класі. Під час виконання вправ у підготовчій частині уроку він дуже уважно фіксує помилки окремих учнів. Помітивши помилку, зупиняє виконання вправи всіма учнями, знову фіксує вихідне положення і т.д. На уроці був присутній завуч школи і йому сподобалася така вимогливість учителя, хоча за таких умов на підготовчу частину було витрачено 20 хвилин.

Як ви ставитесь до оцінки завуча?

Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 11

Ви проводите урок у 5 класі, на другій половині залу займається 10 клас. Під час проведення підготовчої частини один із старшокласників своєю поведінкою відволікає увагу п’ятикласників. Ви не знаєте прізвища цього учня.

Як ви будете реагувати у такому випадку? Які особливості та вимоги до проведення занять у таких умовах? Зробіть коментар ситуації.

Ситуація 12

Учитель проводить урок фізичної культури у 8 класі. В основному учні навчаються добре, але частина дітей не проявляє інтересу до уроку фізичної культури, тому дисципліна слаба. Одна із дівчат час від часу розмовляє в строю і вчитель з окриком називає її прізвище. На це дівчина відповідає вчителю: «Підлікуйте нерви». Як ви вчините в такому випадку?

Доведіть доцільність ваших дій. Зробіть коментар ситуації з позиції продуктивності й ефективності педагогічного спілкування. Визначте стиль

спілкування між учителем й ученицею.

Ситуація 13

За розкладом в 10 класі повинен бути сьомий урок фізичної культури. На перерві, перед уроком, до вчителя підійшли учні цього класу і попросили відпустити їх з уроку у зв'язку з тим, що в цей час по телевізору показують Олімпійські ігри. Вчитель сказав, що він нікого не відпускає, треба готуватися до шкільних змагань із баскетболу, урок відбудеться за розкладом.

Учні переглянулись і попрямували до роздягальні. Але коли вчитель зайшов у зал, там нікого не було. Як ви вчините в такому випадку? Поясніть доцільність ваших дій, адже виникла передконфліктна ситуація.

Ситуація 14

Одним з необхідних елементів у процесі фізичного виховання є питання спортивної форми. Це не тільки вимога, що стосується зовнішнього вигляду дітей на заняттях фізичною культурою, а й важлива передумова якісного вивчення фізичних вправ, дотримання гігієнічних норм. Учитель проводить урок фізичної культури. Один з учнів з'явився на урок без спортивної форми.

Як ви поставитесь до такого випадку, щоб запобігти конфлікту?

Зробіть коментар.

Ситуація 15

Вам необхідно виступити на батьківських зборах із питання координації зусиль школи і сім'ї з фізичного виховання дітей.

Які поради ви дасте в такому випадку батькам? На що ви звертаєте увагу при цьому?

Які форми роботи з батьками можна використати з метою вирішення завдань фізичного виховання дітей?

Рекомендована література

1. Балахничева Г. В., Заремба Л. В., Цьось А. В. Професійна майстерність учителя фізичного виховання : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 64 с.
2. Балушок В.Г. Обряди ініціацій українців та давніх слов'ян. Львів – Нью-Йорк : Видавництво М. П. Коць, 1998. 85–101 с.
3. Бардов В.Г. Гігієна та екологія. Вінниця: Нова Книга, 2020. 719 с.
4. Безверхня Г.В. Педагогіка фізичного виховання: методичні рекомендації (для вчителів фізичної культури) Умань, 2013. 72с.
5. Бондар А.С., Приходько Г.І. Історія фізичної культури: навч.посібн. Харків: ХДАФК, 2013. 220 с.
6. Вацеба О. М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху: монографія. Івано-Франківськ : Лілея - НВ, 1997. 232 с.
7. Вербицький В.А., Бондаренко І.Г. Історія фізичної культури та спорту в Україні: навч. посібн. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 340 с.
8. Гнатюк В. Народні оповідання про опришків :Етнографічний збірник. Львів, 1910. т. XXVI.
9. Гончарук Є.Г., Кундієв Ю.І., Бардов В.Г. та ін.. Загальна гігієна: пропедевтика гігієни. К.: Вища шк., 1995. 552 с.
10. Гурєєва А. М. О. Є. Черненко, Е. Ю. Дорошенко. Теорія і методика фізичного виховання: основи спеціальної термінології у фізичному вихованні. Навчальний посібник. Запоріжжя. 2020. 78 с.
11. Даценко І.І. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / І.І.Даценко, М.Б. Шегедин Ю.І. Шашков.

К.: Медицина, 2006.304 с.
12. Даценко І.І. Гігієна та екологія людини. Львів: Афіша, 2000. 280 с.
13. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
14. Диференціація фізичної підготовки спортсменів: монографія/авт. кол.: Линець М.М., Чичкан О.А., Хіменес Х.Р. [та ін.]; за заг. ред. М. М.Линця. Львів: ЛДУФК. 2017. 304 с.
15. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
16. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації.
17. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
18. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях / за ред. Булатової М. М.. К. : Олімпійська л-ра, 2009. 400 с.
19. Закон України "Про фізичну культуру і спорт". К., 1994. 22 с.
20. ЗАКОН УКРАЇНИ Про фізичну культуру і спорт. Редакція від 03.07.2018, підстава - 2307-VIII https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12
21. Іванишин Ю.І., Ковальчук Л.В., Іванишин І.М. Вплив засобів екстремальної рухової активності на координаційну підготовленість підлітків 13–14 років чоловічої статі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2018. Вип. 152, Т. 1. С. 166–171.
22. Каляндрук Т. Згадки козацьких характерників. Львів : ЛА "Піраміда", 2006. – 8 с.
23. Каляндрук Т. Таємниці бойових мистецтв України .Львів : ЛА "Піраміда", 2003. – 275 с.
24. Качан О.А. Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність закладів освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Витоки, 2017. 138 с.
25. Кащенко А. Оповідання про славне Військо Запорозьке Низове. Дніпропетровськ : Січ, 1991. 320 с.
26. Ковальчук Г.П., Присакар В.В. Педагогіка фізичної культури: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2012. 424 с.
27. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці»
28. Корсак О., Лемак О., Султанова І., Іванишин І. Морфо-функціональний стан підлітків з різним рівнем біологічного розвитку. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура.* 2020. № 36. 26-38.
29. Корсак О., Султанова І., Іванишин І., Лісовський Б. Функціональні резерви організму учнів ліцею з посиленою фізичною підготовкою. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2016. № 24.
30. Корсак О.М., Султанова І.Д., Іванишин І.М. Фізична підготовленість ліцеїстів Прикарпатського військово-спортивного ліцею з різним рівнем фізичного розвитку. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2019. № 31. С.35- 42.
31. Круцевич Т., Саїнчук М., Підлетейчук Р. Причини політики девальвації фізичної підготовки в системі фізичного виховання в закладах освіти України. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. С. 169-174.
32. Легка атлетика : Правила змагань. К. : Поліграфічний центр «Технопрінт», 2001. 99 с.
33. Лемак О.Й., Корсак О.М., Султанова І.Д. , Іванишин І.М., Арламовский Р.В., Фірка А. Особливості фізичного стану підлітків з різним рівнем фізичного розвитку. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2020. № 35. С.48-59.
34. Лемак О.Й., Султанова І.Д., Іванишин І.М., Арламовський Р.В. Фізична підготовленість та морфо-функціональний стан підлітків з різним рівнем аеробної продуктивності. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві.* 2018. №3 (43) . С.91-98.
35. Лемак Олександр, Султанова Ірина. Диференційовані підходи у фізичному вихованні школярів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2016. № 23. С.79-90.
36. Літопис руський / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця ; відп. ред. О. В. Мишанич. К. : Дніпро, 1989. 237 с.
37. Луцький Я. В. Спортивні споруди / Я. В. Луцький, В. Я. Луцький. Івано-Франківськ, 2007. 80 с.
38. Мандзяк О.С. Воїнсько-фізичне виховання аріїв. Народні ігри в практиці українських бойових мистецтв. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 208 с.

39. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни. Курс лекцій: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 480 с.
40. Нікберг І.І., Сергета І.В., Цимбалюк Л.І. Гігієна з основами екології. К.: Здоров'я, 2001.
41. Носко М. О., Архипов О. А., Половніков, І. І. Роль та місце біомеханічних технологій в навчанні руховим діям. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2017. С. 160-166.
42. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
43. Олімпійська хартія: Міжнародний олімпійський комітет. К. : Олімпійська л-ра, 1999. 96 с.
44. Педагогічна майстерність учителя: навчальний посібник /За ред. проф. В. М. Гриньової, С. Т. Золотухіної. Вид. 2-е, вип. і доповн. Харків: ОВС, 2006. 224 с.
45. Пилат В. С. Бойовий гопак . Львів : Галицька Січ, 1994. 281 с.
46. Платонов В.Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. К.: Олимп. лит. 2017. 656 с.
47. Плахтій П.Д. Основи гігієни фізичного виховання: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ, 2003. 240 с.
48. Попеску І .К. Малий античний олімпійський словник . К. : Олімпійська л-ра, 1999. 142 с.
49. Правила пожежної безпеки для спортивних будинків та споруд (проект). –Режим доступу: http://www.mns.gov.ua/files/2011/1/24/pravila.doc
50. Приступа Є. Народна фізична культура українців. Львів : ЧСА, 1995. 254 с..
51. Професійна компетентність учителя фізичної культури: колективна монографія / за заг. ред. І. Ткачівської, Г. Презляти. Івано-Франківськ, 2017. 412 с.
52. Пушкар М.П.. Основи гігієни. К.: Олімпійська література, 2004. 96 с.
53. Свистун Ю.Д., Гурінович Х.Є. Гігієна фізичного виховання і спорту. Львів: НВФ «Українські технології», 2010. 342 с.
54. Сірополко С. Історія освіти на Україні. Львів, 1937. 5–9 с.
55. Султанова І.Д. Гігієна: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту. Івано-Франківськ. 2013. 160с.
56. Султанова І.Д. Основні тенденції змін стану здоров'я дітей міста Івано-Франківська. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура.* 2006. Вип.2.
57. Султанова І.Д., Іванишин І.М., Арламовський Р.В. Вікові та соматотипологічні особливості фізичного розвитку підлітків Прикарпаття. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.* Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт.- Випуск 7(33). 2013. Т.2. С.277-282.
58. Теорія і методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 т. За ред. Круцевич Т.Ю. 2-е вид. переробл.та доп. К.: НУФВСУ, вид Олімп.л-ра. 2017. Т.1. 384 с.
59. Теорія і методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 т. За ред. Круцевич Т.Ю. 2-е вид. переробл.та доп. К.: НУФВСУ, вид Олімп.л-ра. 2017. Т.2. 448 с.
60. Ткачівська І. М., Ковальчук Л. В. Інноваційні педагогічні та оздоровчі технології у фізичній культурі: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 104 с.
61. Ткачівська І. М., Презлята Г. В. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури: навчальний посібник. Вид. 2-е, вип. і доповн. Івано-Франківськ, 2018. 351 с.
62. Ткачівська І., Презлята Г., Бельмега С. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури: практикум: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2013. 127 с.
63. Тулайдан В.Г., Тулайдан Ю.Т. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. Львів, «Фест-Прінт». 2017. 79 с.
64. Тягур Р. С. Історія олімпійського руху : базові терміни, таблиці, схеми .Івано-Франківськ, Видавець В. Дяків. 2015. 275 с.
65. Тягур Р. С. Історія фізичної культури : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ТзОВВГЦ «Просвіта», 2021. 124 с.
66. Тягур Р. С. Історія фізичної культури і спорту : курс лекцій .Івано-Франківськ : Видавець В. Дяків, 2017. 276 с.
67. Тягур Р. С. Історія фізичної культури і спорту : навчально-методичний посібник . Івано-

Франківськ :ТзОВВГЦ «Просвіта», 2021. 125 с.
68. Тягур Р. С., Тягур Т. Р. Історія фізичної культури і олімпійського руху : словник термінів. Івано-Франківськ : Видавець В. Дяків, 2016. 374 с.
69. Тягур Р. С., Тягур Т. Р. Історія фізичної культури і олімпійського руху : 180 базових термінів. Івано-Франківськ : Видавець В. Дяків, 2017. 115 с.
70. Тягур Р.С. Жінки в олімпійському спорті. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура.* Вип. І. 2005. 16-23 с.
71. Тягур Р.С., Дутчак М.В. Ігри XXIX Олімпіади: підсумки, складові українського феномену та уроки для національної збірної України. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура.* №9. С. 46-54.
72. Філь С. М., Худолій О. М., Малка Г. В. Історія фізичної культури : навчальний посібник . Харків : "ОВС", 2003. 160 с.
73. Хома Т. В. Педагогіка фізичного виховання і спорту: теоретико-практичний супровід до самостійної роботи студентів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 104 с.
74. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів. К., 2004. 172 с.
75. Цьось А.В. Історія фізичного виховання на теренах України з найдавніших часів до початку XIX ст.: навч. посібн. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. 456 с.
76. Шалар О.Г. Практикум з педагогіки фізичного виховання: навчально-методичний посібник. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2015. 142 с.
77. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання. Тернопіль: навчальна книга. Богдан, 2006. 248с.
78. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1, 2. Тернопіль:Навчальна книга – Богдан. 2001. 272 с.
79. Школа О.М., Золочевський В.В. Історія фізичної культури: навч. посібн. Харків: ХГПА, 2013. 217 с.
80. Язловецька О. В., Шевченко О. В. Педагогіка фізичного виховання та спортивної діяльності: навчальний посібник. Харків : Мачулін, 2018. 404 с.

Зав. кафедри
Педагогіки і психології
к.п.н., доцент Оксана ПОЯСИК